

KARTA

öfver

HÅKSBERGS GRUFFÄLT

i

Ludvika socken, Kopparbergs län.

upprättad efter mätningar, som afslutades den 31 juli 1922,

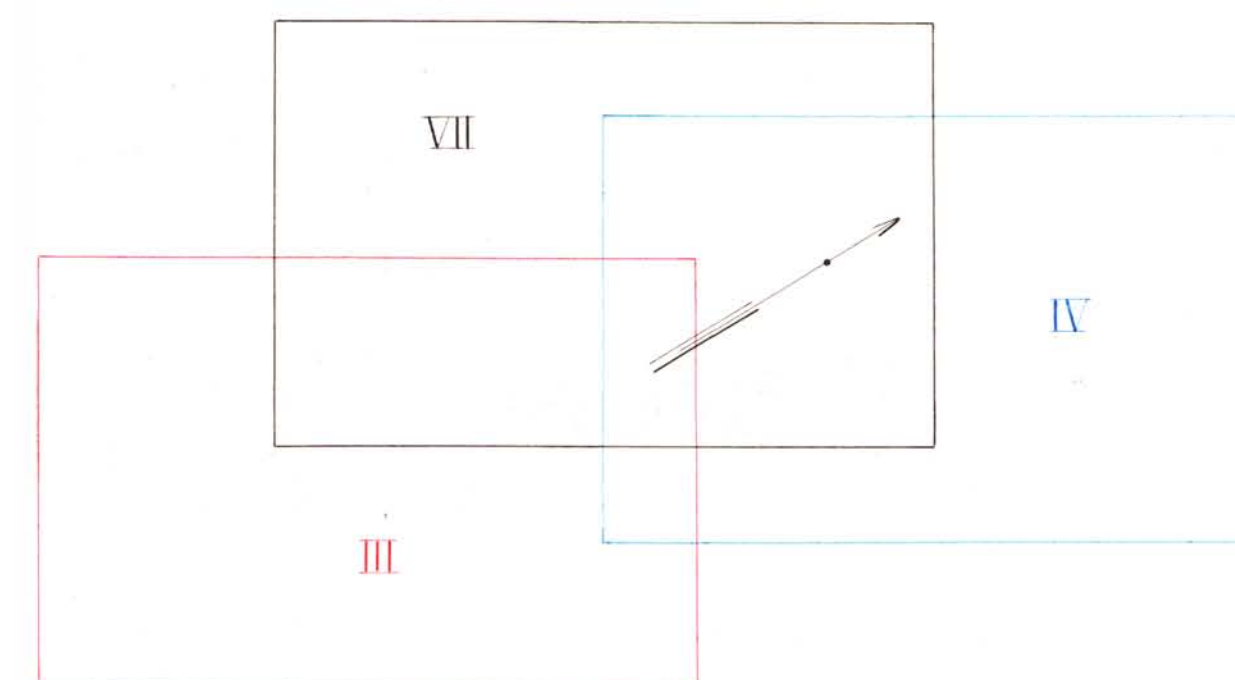
af

Klaus Knappe

Bekänd grufmatöre enl.
Kungl. Komm. Rätt. res. den 4 maj 1911.

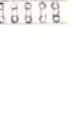
SKALA 1:800.

Del VII

Beteckningar.

Kompletterad.

	Svart malm		Timradschakt
	Blodsten.		Gjutet schakt
	Leptit.		Timmerbro
	Glimmerskiffer		Hus
	Lagerarter		Utfraaktsbana på marken, på bocker
	Pegmatit.		Linledning.
	Diabas		Vattenrumma på bocker, på marken, nedgräfd Dike
	Sköl.		Gröfre rorledn för vatten, ofran jord, nedgräfd
			Tryckluft ofran jord.
			Elektr. högs�nnaleen ofran jord, nedgräfd.
	S�nkning el. d�g�ppning.		l�g
	Vattenfylld s�nkning.		Diamentborrh�l.
	Med fyllnadsberg igens�tt rum		N�llpunkt resp. m�rkepunkt i admanhet
	Arbetsrum med ok�nd kontur		Teodolitm�tt m�rkepunkt i admanhet resp. i orttak
	Kontur ofarbetsrum, liggande bakom det projicierade m�lmlagret.		Konnectionspunkt resp. profilinie
	Freisfer		Utm�lslinie med r�se
	R�s och nemnor i d�gen.		�gogr�nslinie med r�se
	R�s i grufven		Gr�nslinie f�r l�st m�rkeomr�de.
	R�lschack.		Bergsk�rning resp. v�rph�g
	Bockont.		J�rnf�rsvar resp. j�rdh�g
	T�ttimrad bockont.		

Historik och beskrifning.

Kartan omfattar ett cika 500 u. långt ualslutstäck, liggande omkring 200 u. väster om Leks-
bergsfjätets luffundlager inom Vägerne-Löpskogsgruvornas utvär. Det är täckt af fem stycken ut-
mär, hvilka från norr räknade äro: Lästomshänsgruvan, lagd år 1902, Nora Hänsgruvan af år
1873, Leubas Hänsgruvan af år 1875 samt Nora och Södra Hänsgruvornas utvär af år 1875.

Åganderåts: I samband med att Hrn Leksbergs Graf A.-B. år 1913 förvärfvades af Wickowitz Bergbau und Eisenhütten Gewerkschaft i Österrike inköpte denna bolag afseu största delen af grufvärdigheten af de fyra öfrannämnda Södra aktierna dels från A.-B. Spräckla grufvor och dels från Svartviks Graf A.-B. Leksbergs grufvans aktier tillhöf dåremot följande andra ägare. De nya bolaget, som antog namnet Leksbergs nya Graf A.-B. förvärfvade åren 1917 till de nybildade A.-B. Hollausviken Malmsfältet.

Geologiska förhållanden. Då berggrunden är jordbetsäckt och fyndigheterna hithär följa bearbetats är förekomsten rätt skänd. Magnetiska kartan som äfven är flertal dagöppningar angifva, att fyndig-
heten antas i gaffelfärd genomsätta styckningsriktning N.N.O.-S.S.V. med en utböjning åt öster på Lunds-
käll- och Loma Klänguformas utmär. Berggrunden utgöres af lepton, ständigt med brant stupning åt öster,
och utgöres iidstoneen, intill malmen öfver af glimmerkiffer och grönbergarten. Kärntiga pegmatit-
gångar genomsätta berggrunden och hafva orsakat stora störningar i fyndighetens lägre styckning som
stupning. Detta tredje delar äfven förklara störningarna på magnetiska kartan, hvilken därjämte
angifva, att fyndigheten uppstår med svåra förtyckningar och ibland på flera paralleler.
Dagöppningarna inom Kärntomgråhäll- och Loma Klänguformans grupper sig sålunda på tre
malabager på cirka 10 m:s afstånd och inom Lunds-Klänguformans utmär har med diamantborring
tre paralleler konstaterats.

Naturans beaktelse: Dessa tre öfvervägande utgöras af svartmalen med brunt och grönt mineral. Från Låssköngshäufigruvan har brutits en väte rik svartmalen, af liggväggen öfvergående i blodsten och ligger malmen i grönskan. Från Norra Rånggrufvans utmål har i 1^{sta} Gypstegen så cirka 5' m. s. afväg. fyndighet af bruntbränt och rustat kalc efter liggväggen ett 2.8 m. bredt blodstenlager med 33 % Fe, ättikadt gum en 1 m. tjock leptitrand grön en öfver 3 m. bred svartmalen med 45 % Fe. Närligg. pegmatitgångar uppträda i denna nivå i fyndighetens södra häng. En liggväggar. Från Lembo-Rånggrufvans utmål har de diamantbrukhå passerat tre malmlager, vardera med cirka 40 % Fe. Änligt L. Smuckholms uppgift i J. G. K. 1898 har i Norra Råbäcksgruvan tidigare brutits en vacker, vanligen finkornig svartmalen, innehållande gröna mineral och liggande i leptit jämte glimmer-schiefer samt inom Södra Råbäcksgruvan erhållits en kvartst, fätig, grofkorning svartmalen, liggande i glimmerschiefer. Öfrigt hänvisas till nedan aförda grufvelistorna.

Driftövervakning: År 1918 påbörjades för öppnande af "Räbäcksparkallén" en väsentl. västerut från Södra Kommunikationsorten så 1^{sta} dygnetagen som guffväg. Sedan orten underifrån 175 m. utsträffades malenfyndigheten och efterföljdes den i fält under åren 1919-1920 såväl af som Sm. Södr. Sedan en tillgrip uppdrifvits till dagen för ventilation och undersökning medelst tvärdningsarbetet tillkommande af. Detta hade sedan vid årstidigt 1919-1920 inställt i den öfriga delen af guffvägen.

Diamantbörning: I år 1916 neddrofs, såsom tidigare berätt, för undersökning af Verbo-Käi-

grufvans maln ca 138,7 m. djupet beröskat med 50:s lutning åt väster, horisnti på ciska 40, 60 och 80 m:s afv. passerade tre malmen om resp 38, 23 och 35 m:s måktighet och med en Fe-halt af resp 4,6, 38,0 och 46,6 %.

Grufvelationer: Utöfver hvad afvan uppförts om malmenas beskaffenhet hafva vi des utvärderingsprotokollen och dels wien af B. Örtm år 1914 gjord arkivstudie öfver Låksbergsfältet samt dessutom genom egna mätningar nedanstående uppgifter erhållits:

Låstkomprhåiggrufvan omnämnes redan år 1818. Malmen uppträdde här på två paralleler med tre dagöppningar på den östra och två på den västra. De nämnda äro på djupet sammanbrutna och wä en djup af 15 å 18 m.

I det östra lagret ligger den största grufvan och har öfver denna uppträtt grufkarta år 1904 af K. Brandberg. Kartan visar, att grufvan brutits till 54 m:s djup på kvartsmalm. Blottet svarstår ännu i hängväggen af grufvans öfre del. Den 14 m. långa och 3 m. breda grufbotnen antas på 36 m:s afv. i Låksbergsfältet räknadt). Malmen har högre upp i grufvan utlagits till 5 m:s bredd men afsmalnar nedåt med någon fäststumpning åt söder. Den ligger i grönskam med pegmatit åtskänd i hängväggen af grufvans öfre del.

I grufvorna år 1884 bruten maln visade 52 % Fe och 0,004-0,006 % P och en år 1903 af Louise Hammarström gjord analys, å malnprof gaf 61,87 % Fe och 0,049 % P. Grufvorna bröts senare åren 1903-1905, hvarvid erhöles:

	Östra berg tm	Västra tm
År 1903	2900	1700
1904	5955	1985
1905	8845	2530.

Norra Hånggrufvan omnämnes år 1825 lämna den rikaste och bästa malmen i hela Låksbergsfältet och består af två Långningar, den norra och den södra, sammanlöst afseende på hvar sida om en numera framtragen korvåg åtskänd grufkarta. Vidvätt om det norra finnes ytterligare på en parallellmaln en mindre anbrun öppning. Endligt utvärderingsprotokoll var skäpnigen 6 m. lång, nära 5 m. bred och lika djup, och antas där flera ränder af mindre rik maquetit, mellan hvilka pegmatiten uppträdde. En år 1906 af Louise Hammarström gjord analys, å malnprof visade 54,36 % Fe och 0,04 % P.

Enom Lembo-Hånggrufvan antas tre vattenfyllda dagöppningar intill hvarandra, hvaraf den mörksta är störst. Endligt utvärderingsprotokoll var blottningen afskärat till ciska 7 m:s djup och antas där en 3 m. bred och till 8 m:s längd bearbetad kvattförande kvartsmalm, innehållande hornblände. Malmen var ännu ej uttagen i hängväggen och antas i båda gaffarna. En tidigare omnämndt diamantberöskat på dessa fjärdigheten har passerat ytterligare två malnlager.

Enom Norra Råbäcksgufvan antas jämta tvåa jordgymningar en vattenfylld, inbyggd dagöppning, som sammanlöst dock wä ringa djup. Endligt utvärderingsprotokoll hade den inmutade fjärdigheten blottat genom två gruföppningar och utgjordes malmen dels af blottet, dels af kvartsmalm med kvartsränder i glimmerkiffer (jämför hvad Sundholm uppförts under rubiken Malmenas beskaffenhet). En år 1889 gjord analys gaf i degel med 15 % kalk 55,7 % tackjärn och höll malmen 0,013 % P och 0,080 % S.

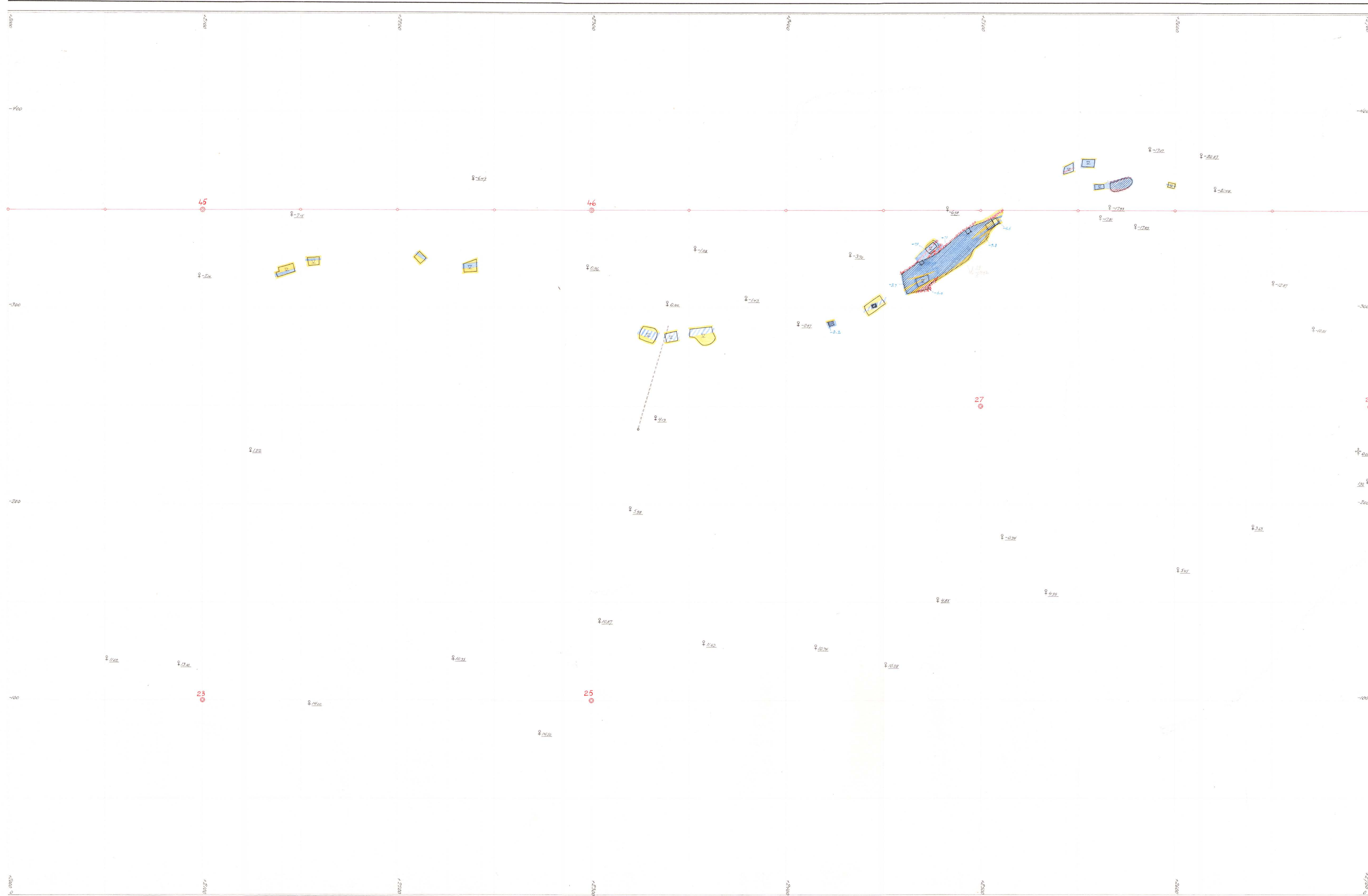
Enom Södra Råbäcksgufvan antas likaledes en vattenfylld dagöppning jämta en del jordgymningar. Endligt utvärderingsprotokoll var fjärdigheten bruten med till 10 m:s djup, där grufvans boten var 3 m. bred och 6 m. lång. Malmen utgjordes dels af kvartsmalm och dels af blottet och är i södren delat. Malmlagsgågen ligger vara tre men malmen länligen fäst, uppblandad med kvartsränder och hornblände (jämför Södra afvan).

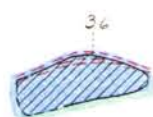
Karta: Af maquetiska karta finnes hos grufägaren en vätkopia af en sammanställningskarta, upprädd af W. Carlgren år 1912 med stöd af egna samt af G. Carlsson och E. Kluin gjorda mätningar. En vätkopia öfver Låstkomprhåiggrufvan, upprädd 1908 af K. E. Sandberg, finnes därjämte i hvarvarande arkiv.

Grufkarta finnes, Södra afvan nämnde, hithitt upprädd, endre öfver Låstkomprhåiggrufvan af K. Brandberg år 1904. Vätkopia af denna finns förvaras i arkivet hvarstärts.

Den fjärdiggande kartan utgör del III i den serie grufkarta, som är afsedt att efter hand uppräddas i enhetligt system öfver Låksbergsfältet.

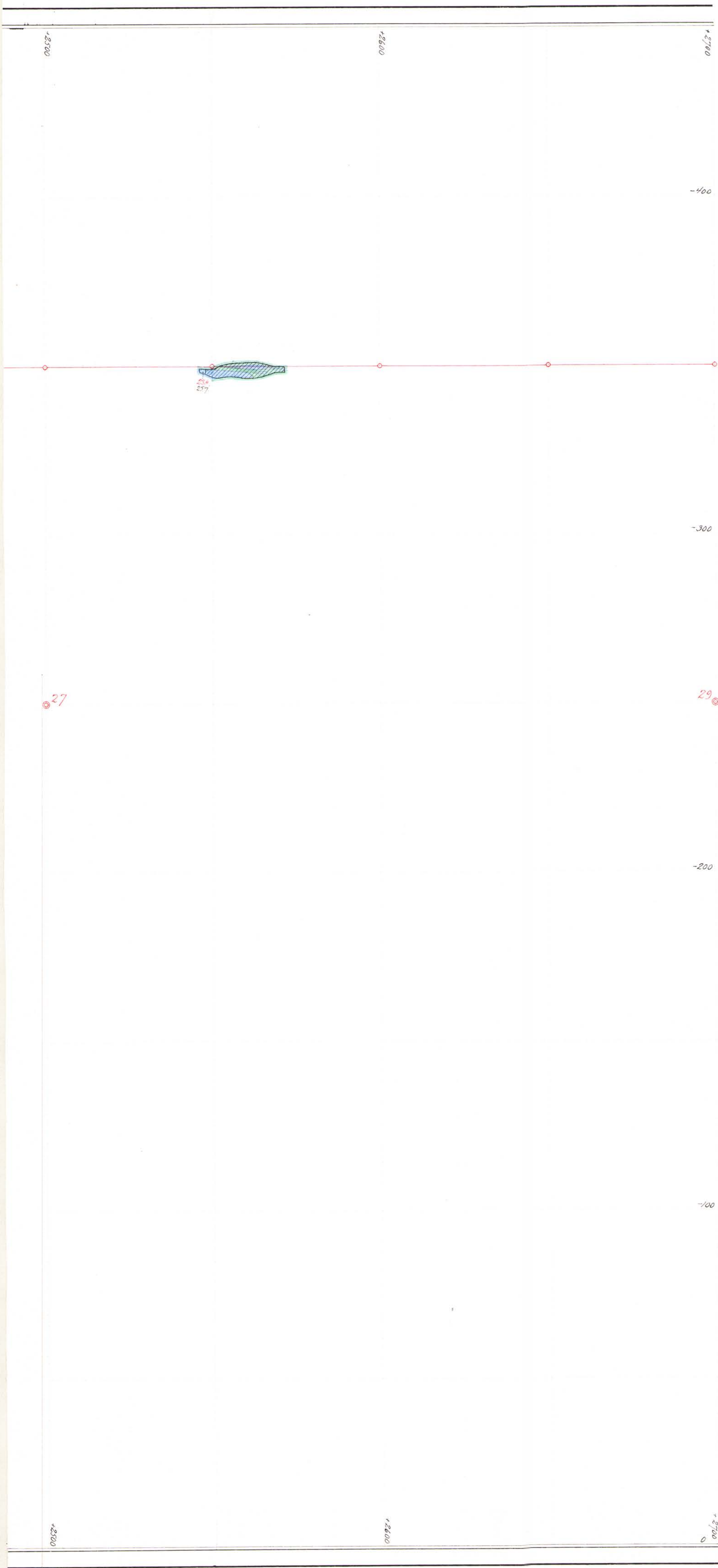
Låksberg i september 1922
Erik Knapsten.

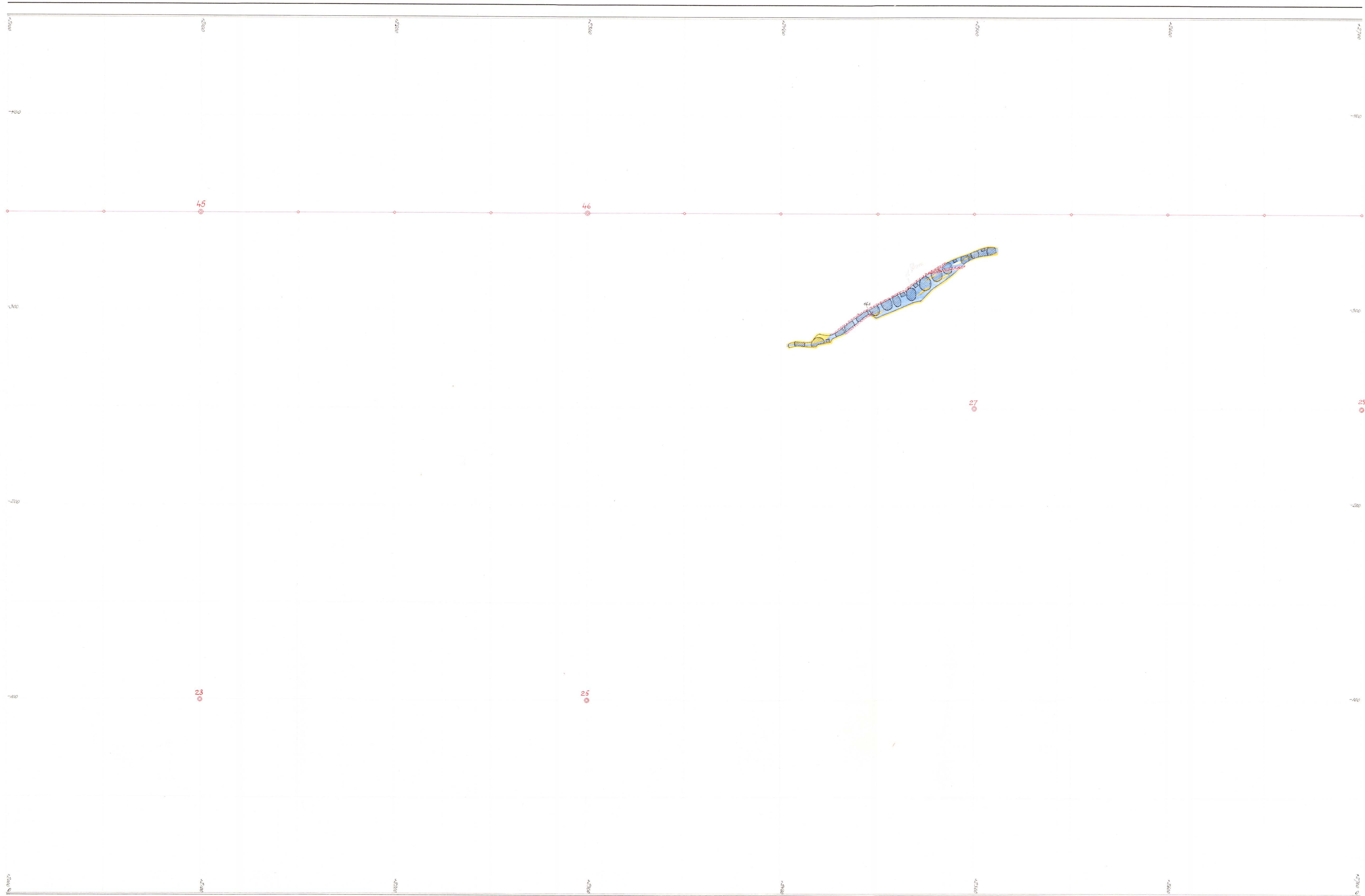

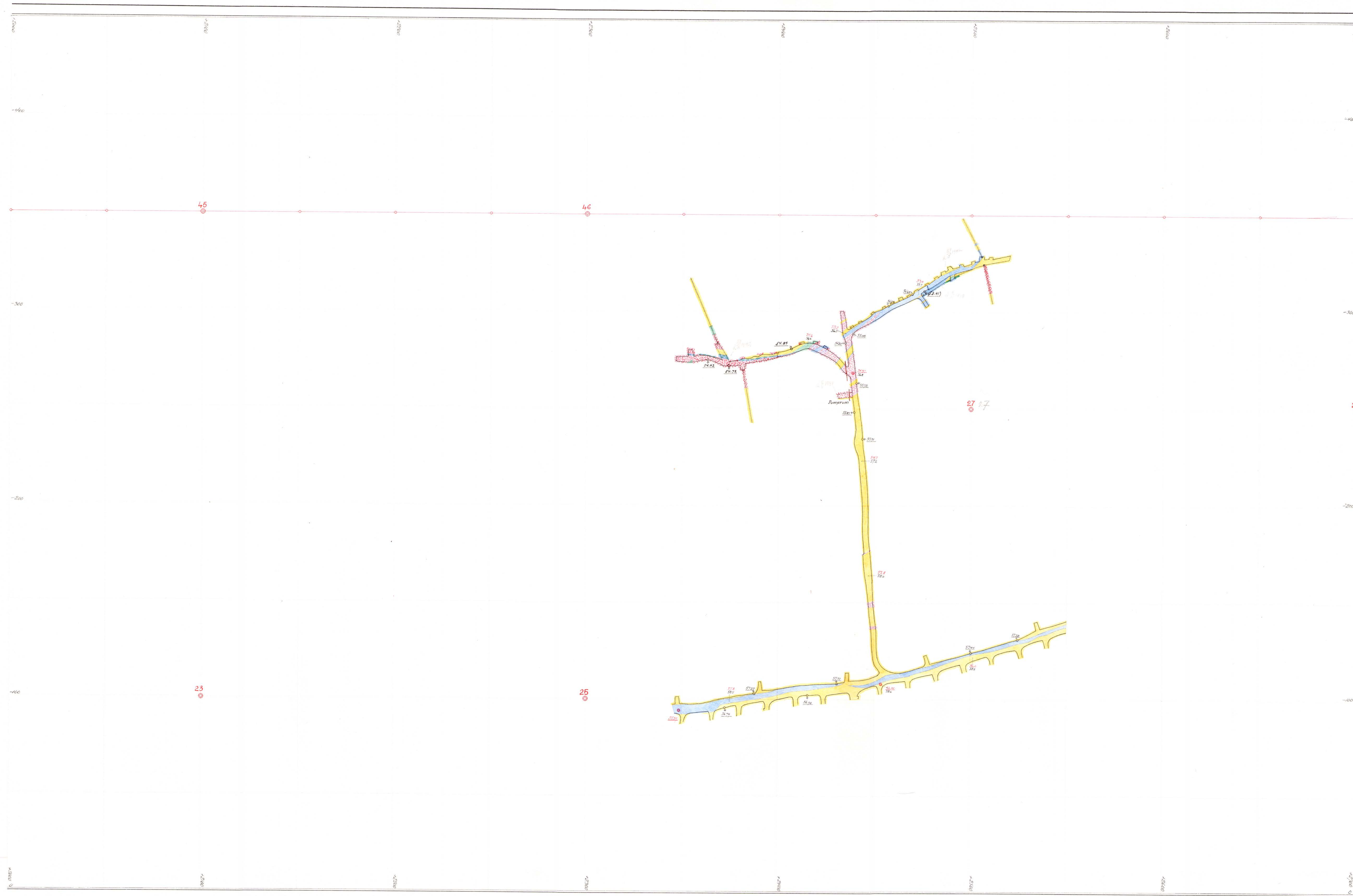

27
⊙

29
⊙

Längdprofil.

Historik och Beskrivning till Karta över Håksbergs Gruvfält,
Del VII, upprättad av Hans Kraepelien enl. mätningar, som avslutades den 31 juli 1922.

Kartan omfattar ett cirka 500 m. långt malmsträck, lig-gande omkring 200 m. väster om Håksbergsfältets huvudlager inom Vägvisare-Löviskogsgruvornas utmål. Det är täckt av fem stycken utmål, vilka från norr räknat äro: Hästskomyrhällgruvan, lagt år 1902, Norra Kärrgruvan av år 1873, Lernbo Kärrgruvan av år 1875 samt Norra och Södra Kärrgruvornas utmål av år 1873.

Äganderätt. I samband med att Norra Håksbergs Gruf A-B. år 1913 förvärfvades av Witkowitz Bergbau und Eisenhütten Gewerkschaft i Österrike inköpte detta bolag även största delen av gruvrättigheterna till de fyra ovannämnda södra utmålen dels från A-B. Spräckla Grufvor och dels från Svartviks Gruf-A-B. Hästskomyrhällgruvans utmål tillhör däremot fortfarande andra ägare. Det nya bolaget, som antog namnet Håksbergs Nya Gruf-A-B., försålades åter 1917 till det nybildade A-B. Mellansvens-ska Malmfälten.

Geologiska förhållanden. Då berggrunden är jordbetäckt och fyndigheterna hittills föga bearbetats, är förekomsten rätt okänd. Magnetiska kartan som även ett flertal dagöppningar an-giva, att fyndigheten anstår i gruffältets generella stryk-ningsriktning NNO - SSV med en utböjning åt öster på Lernbo-Kärr- Och Norra Kärrgruvornas utmål. Berggrunden utgöres av leptit, stående med brant stupning åt öster, och utgöres sido-stenen intill malmen ofta av glimmerskiffer och grönbergarter. Måktiga pegmatitgångar genomsätta berggrunden och hava orsa-kat stora störningar i fyndighetens såväl strykning som stup-ning. Detta torde delvis även förklara störningarna på magne-tiska kartan, vilken därjämte ännu angiver, att fyndigheten uppträder med smärre förtryckningar och ibland på flera paral-leller. Dagöppningarna inom Hästskomyrhäll - och Norra Kärrgru-van gruppera sig sålunda på två malmlager på cirka 10 m:s av-stånd och inom Lernbo-Kärrgruvans utmål har med diamantborr-ning trenne skilda paralleller konstaterats.

Malmernas beskaffenhet. Dessa torde övervägande utgöras av svartmalm med kvarts och grönmineral. Inom Hästskomyrhäll-gruvan har brutits en rätt rik svartmalm, åt liggväggen över-gående i blodsten och ligger malmen i grönskarn. Inom Norra Kärrgruvans utmål har å 1:sta djupetagen å cirka 57 m:s avv. fyndigheten övertvärats och anstår här efter liggväggen ett 2,8 m. brett blodstenslager med 33 % Fe, åtskilt genom en 1 m. tjock leptitränd från en över 3 m. bred svartmalm med 45 % Fe. Måktiga pegmatitgångar uppträda å denna nivå i fyndighe-tens såväl häng- som liggväggar. Inom Lernbo-Kärrgruvans ut-mål har ett diamantborrhål passerat tre malmlager, vardera med cirka 40 % Fe. Enligt H. Sundholms uppsats i J.K.A. 1898 har i Norra Råbäcksgruvan tidigare brutits en vacker, vanligen finkornig svartmalm, innehållande gröna mineral och liggande i leptit jämte glimmerskiffer samt inom Södra Råbäcksgruvan erhållits en kvartsig, fattig grovkornig svartmalm, liggande i glimmerskiffer. I övrigt hänvisas till nedan anförda gruv-relationer.

Driftverksamhet. År 1918 påhöggs för öppnande av "Rå-bäcksparallellen" en tvärort västerut från södra kommunika-tionsorten å 1:sta djupetagen inom gruvfältet. Sedan orten indrivits 175 m. anträffades malmfyndigheten och efterföljdes den i fält under åren 1919-1920 såväl åt norr som söder. Se-dan en stigort uppdrivits till dagen för ventilation och un-dersökning nedlades tillredningsarbetet sistnämnda år. Detta hade redan vid årsskiftet 1919-1920 inställts i den övriga delen av gruvfältet.

Häksberg 1 september 1922
Hans Kraepelien.

Diamantborrning. År 1916 neddrevs, såsom tidigare berörts, för undersökning av Lernbo-Kärrgruvans malm ett 138,7 m. djupt borrhål med 50°:s lutning åt väster, vilket på cirka 40, 60 och 80 m. avv. passerade tre malmer om resp. 3,8, 2,2 och 3,5 m:s mäktighet och med en järnhalt av resp. 41,6 38,0 och 40,6 %.

Gruvrelationer. Utöver vad ovan anförts om malmer-nas beskaffenhet hava ur dels utmålsprotokoll och dels ur en av B. Orton år 1914 gjord arkivstudie över Häksbergsfältet samt dessutom genom egna mätningar nedanstående uppgifter erhållits.

Hästkomyrhällgruvan omnämnes redan år 1818. Malmen uppträder här på två paralleller med tre dagöppningar på den östra och på två på den västra. De sistnämnda äro på djupet sammanbrutna och nå ett djup av 15 å 18 m.

Å det östra lagret ligger den största gruvan och har över denna upprättats gruvkarta år 1904 av N. Brandberg. Kartan visar, att gruvan brutits till 54 m:s djup på svartmalm. Blodsten kvarstår ännu i liggväggen av gruvans övre del. Den 14 m. långa och 3 m. breda gruvbotten anstår på 36 m:s avv. (i Häksbergsfältet räknat). Malmen har högre upp i gruvan uttagits till 5 m. bredd, men avsmalnar nedåt med någon fältstupning åt söder. Den ligger i grönskarn med pegmatit anstående i hängväggen av gruvans övre del.

I gruvorna år 1884 bruten malm visade 52 % Fe och 0,004 - 0,006 % P och en år 1903 av Luise Hammarström gjord analys å malmprov gav 61,87 % Fe och 0,049 % P. Gruvorna brötos senast åren 1903 å 1905, varvid erhöles:

	Brutet berg ton	Erhållen svart- malm, ton
År 1903	2900	1700
1904	5955	1985
1905	8845	2530

Norra Kärrgruvan omnämnes år 1825 lämna den rikaste och bästa malmen i hela Häksbergsfältet och bestå av två sänkningar, den norra och den södra, sannolikt avseende de på var sida om en numera framdragen körväg anstående gruvhålen. Nordväst om det norra finnes ytterligare på en parallellmalm ett mindre anbrott upptaget. Enligt utmålsprotokollet var skärpningen 6 m. lång, nära 5 m. bred och lika djup, och anstod där flera ränder av mindre rik magnetit, mellan vilka pegmatiter uppträda. En år 1906 av Louise Hammarström gjord analys å malmprov visade 54,36 % Fe och 0,071 % P.

Inom Lernbo-Kärrgruvan anstå tre vattenfyllda dagöppningar intill varandra, varav den mellersta är timrad. Enligt utmålsprotokollet var blottningen avsänkt till cirka 7 m:s djup och anstod där en 3 m. bred och till 8 m. längd bearbetad kvartsförande svartmalm, innehållande hornblende. Malmen var ännu ej uttagen i hängväggen och anstod i båda gavlarna. Ett tidigare omnämnt diamantborrhål på dessa fyndigheter har passerat ytterligare två malm-lager.

Inom Norra Råbäcksgruvan anstår jämte smärre jordrymningar en vattenfylld, inbyggd dagöppning, som sannolikt dock nått ringa djup. Enligt utmålsprotokollet hade den inmutade fyndigheten blottats genom två gruvöppningar och utgjo des malmen dels av blodsten, dels av svartmalm med kvartsränder i glimmerskiffer (jämför vad Sundholm anført under rubriken Malmernas beskaffenhet). En år 1889 gjord analys gav i degel med 15 % kalk 55,7 % tackjärn och höll malmen 0,013 % P och 0,080 % S.

Inom Södra Råbäcksgruvan anstår likaledes en vattenfylld dagöppning jämte en del jordrymningar. Enligt utmålsprotokollet var fyndigheten bruten ned till 10 m:s djup, där gruvans botten var 3 m. bred och 6 m. lång. Malmen utgjordes dels av svartmalm och dels av blodsten och är sidostenen leptit. Malmstillgången syntes vara stor, men malmen tämligen fattig, uppblandad med kvartsränder och hornblende (jämför såsom ovan).

Kartor. Av magnetiska kartor finnes hos gruvägaren en vävkopia av en sammanställningskarta, upprättad av Waldemar Carl-gren år 1912 med stöd av egna samt av G. Carlsson och E. Almin gjorda mätningar. En vävkopia över Hästkomyrhällgruvan, upprättad år 1908 av K.ESandberg, finnes därjämte å härvarande arkiv.

Gruvkarta finnes, såsom ovan nämnts, hittills upprättad endast över Hästkomyrhällgruvan av N. Brandberg år 1904. Vävkopia av densamma förvaras i arkivet härstädes.

Den föreliggande kartan utgör del VII i den serie gruvkartor, som är avsedd att efter hand upprättas i enhetligt system